

3. Юферева О. В. Наративні тенденції сучасної української тревел-журналістики в соціокультурній перспективі (на матеріалі журналу «Мандри»). URL: [http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1022/1/Yufereva The Narrative Tendencies.pdf](http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1022/1/Yufereva%20The%20Narrative%20Tendencies.pdf)

Статья посвящена исследованию проблемных аспектов развития телевизионной журналистики путешествий на современном этапе. Установлено, что из-за динамичного развития современного телевидения его жанровые формы претерпевают значительные изменения. В результате анализа контента определено, что господствующими в отечественном телеэфире являются жанры путевого очерка, просветительского репортажа, фичера и рецензии.

Ключевые слова: *телевизионная журналистика, тревел-программа, жанр, путевой очерк, познавательный репортаж, фичер, рецензия.*

The article is devoted to the study of problematic aspects of the development of television travel journalism at the present stage. It is established that due to the dynamic development of modern television its genre forms undergo significant changes. As a result of the content analysis, it was determined that the genres of travel essay, educational report, feature and review are dominant in the domestic TV space.

Keywords: *television journalism, travel program, genre, travel essay, informative report, feature, review.*

УДК 82.09-85(049.23)Улюра

О. А. Зелік

**КУЛЬТУРОФОРМУЮЧА РОЛЬ
ЛІТЕРАТУРНИХ РЕЦЕНЗІЙ :
ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПУБЛІКАЦІЙ ГАННИ УЛЮРИ
В ІНТЕРНЕТ-ГАЗЕТИ «ZBRUČ»**

У статті простежується, як літературна рецензія здатна впливати на формування культури читання, естетичної самосвідомості, осмислення і сприйняття світу,

Ключові слова: *рецензія, реценція, критика, комунікація.*

Критика – це пізнавально-орієнтаційна діяльність, яка формує оціночне ставлення людей до різноманітних культурних явищ чи до їх окремих аспектів.

Літературна критика – це інформаційний ресурс, який сприяє адекватному розумінню літератури як феномену й визначає її місце, вартість як соціокультурного феномену в сучасному мистецькому просторі.

У сучасній культурі актуалізована теза Яусса, що комунікація та рецепція базуються на «динамічній взаємодії твору з читацькою публікою», що породжує множинність прочитань / трактувань / рецепцій / інтерпретацій.

Серед сучасних українських літературних критиків яскраво увиразнюється постать Ганни Улюри. Літературознавця, авторка наукових монографій, викладачка, науковиця. Вона свідомо обрала літературно-критичну діяльність, щоб фахово і компетентно говорити про літературу із широкою читацькою аудиторією. Критикиня активно співпрацює із виданнями «LB.ua», «День», «Kyiv. daily», «Opinion», «Деловая столица», «Zbruc», на радіо «Голос Столиці» бере участь у програмі «Фішки книжки» та ін.

В одному із інтерв'ю Ганна Улюра окреслила вади сучасної літературної критики: «Критикою займаються або професійні філологи, або журналісти. Журналісти не вміють читати, а серед філологів рідко хто вміє писати так, щоб бути зрозумілим» [3]. Усвідомлення проблеми вимагало відійти від звичного академічного письма і випрацювати «зрозумілу» манеру письма і спосіб нарації. «І тоді я знайшла «Збруч», де на той момент був витриманий баланс між інтелектуальним письмом і більш розважальним», – розповідає про свій прихід в критику літературознавця [3]. З 2014 р. і до сьогодні триває її співпраця із цим виданням.

Літературна критика орієнтується на комунікативні наміри видання, читацькі запити, аудиторію, проте визначальними її характеристиками є індивідуальна авторська рецепція, інтерпретаційна методологія, культурологічна парадигма. Це впливає на формування індивідуального авторського стилю критика, його впізнаваності і запитаності в медіа і літературному середовищах. Ганна Улюра демонструє знання історії літератури, широку літературну ерудицію, вміння узагальнювати, бачити літературні зв'язки та паралелі. П. Рікер

зауважував: «Входження твору в поле комунікації, яке відбувається завдяки читанню, засвідчує водночас про його входження в поле референції» [1, с. 307].

«Рецензія» походить від латинського «recensio», що буквально означає «розгляд». В англійській мові поняття рецензія (review) означає огляд, повторний перегляд. Власне на такі аспекти літературної критики звертає увагу і Ганна Улюра: «Літературна критика в ідеалі – це те, що читаємо після книжки. не рекомендація до читання, а поштовх до перечитування» [3]. У функціональному плані рецензія інформує про новий твір, містить короткий аналіз і оцінку, рецензент висловлює своє ставлення до літературного твору. Проте критикиня прагне більшого, вона спокушає читача різними практиками читання: «Критичне, афектоване, повільне, близьке, аналітичне – це все різні типи професійного читання, які вимагають певного уміння, розуміння і вже точно практики» [2].

Ганна Улюра розглядає літературну критику як форму соціально-естетичного мислення, формує в аудиторії картину світу із урахуванням соціально-культурного контексту, впливає на формування / зміну ціннісних доміант. Часто, пропонуючи стратегію прочитання тексту, критикиня послуговується літературою як місцем культурних трансформацій. По її натякам і відсилкам читач розуміє згадку інших творів, фактів з літератури чи історії, досвіду рецензента. Це все для неї стратегії породження смислів, які мають сформуватися і у читачів.

У країні ціннісних дез- і переорієнтацій літературні рецензії Ганни Улюри задовольняють інформаційні, пізнавальні, етичні, естетичні, аксіологічні запити аудиторії. Критикиня актуалізує ті сюжети / наративи / конструкти, яких потребує сучасний український читач. «Учителька в класі Фреда запалює святкові свічки і замість того, щоб читати щось про Різдво (як то бувало зазвичай), вішає на стіну карту довоєнної Європи: *“Я хочу, щоб ви це пам’ятали. Хоч би як все закінчилося”*. Різдвяному диву завжди передує втрата та подолання. Війна – спосіб змістити кордони, не тільки державні, а й внутрішні (не найкращій, то ясно)» [4]. І байдуже що у творі йдеться про Швецію у Другій світовій війні, пам’ять про довоєнну карту відгукується українському читачеві.

Проаналізувавши рецензії Ганни Улюри в інтернет-газеті «Zbruc», ми помітили, що авторка вдається до таких прийомів:

- гра із жанровими формами. Критикиню часто обмежує пропонована жанрову характеристику твору, конкретна комунікативна ситуація підказує варіанти інтерпретацій, які з'являться, якщо прочитати твір як інший жанр. Вона відразу повідомляє читача про свою стратегію і веде несподіваними «читацькими маршрутами»: повість – байка; психологічна повість – готичний роман; документальний роман – біблійна легенда; лицарський роман – фентезі і т.д.;

- насиченість літературними алюзіями. Іноді це бувають прямі відсилки до інших текстів («Якщо читати “Комети” як проблемний соціально-психологічний твір, це буде так, наче історію Естер із “Червоної літери” Готорна розповідає нам її дивакувата і дикувата дитина» [4]), а інколи натяки, які потрібно розкодувати («Лала метонімічно стає водночас черепом, випаленим сонцем і очищеним морським вітром, і символічно – золотим “Ахілловим” щитом для горєкоханця, де впаяні смарагди нагадують її зелені очі» [6]);

- критикиня часто наголошує, що літературна критика страшенно інтимна штука, а тому мова рецензій є своєрідним ідентифікатором «свого» читача.

- навіть коли літературознавиця вдається до переказу сюжету, то це частіше за все лише один із можливих його варіантів. Вона зачаровує, зваблює несподіваним бачення, формує потребу перечитати текст знову. «Я подаю в рецензіях свою візію, інтерпретацію певного тексту, і хочу почути щось навзаєм, чого не бачу в книжці» [2].

Ганна Улюра повсякчас демонструє, що естетична самосвідомість певної епохи і стратегії сприйняття художніх творів здатні впливати на перетворення світу. Для науковиці літературна критика стала засобом проговорювати травми, осмислювати локальні й особистісні історії, засвоювати / формувати культурні стратегії. Своє бачення функції літератури і літературної критики Ганна Улюра щедро розпорошує межі рядків рецензій «Зазвичай так виглядають відтворені спогади не того, хто безпосередньо пережив травму, а того, хто з цією травмою живе надалі – це постпам'ять наступної генерації» [5].

Список використаних джерел

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів. 2002. 832 с.

2. У Львові проводять набір у Школу літературної журналістики // Дивись.info. URL <https://divys.info/2017/08/01/u-lvovi-provodyat-nabir-u-shkolu-literaturnoyi-zhurnalistyky/> (дата звернення: 20.06.2020)
3. Улюра Г. Чесні, і тому не щасливі / Ганна Улюра // Zbruc. URL: <https://zbruc.eu/node/92057> (дата звернення: 20.06.2020).
4. Улюра Г. Великі таємниці маленьких людей. Рец. на: Ульф Старк. Маленька книжка про любов / Переклад Галини Кирпи. Л.: ВСЛ, 2016. 112 с. Анджела Нанетті. Чоловік, який вирощував комети / Переклад Андрія Маслюха. Л.: ВСЛ, 2016. 152 с./ Ганна Улюра // Zbruc. URL: <https://zbruc.eu/node/61616> (дата звернення: 20.06.2020)
5. Улюра Г. Давноминуле . Рец. на: Ігнацій Карпович. Сонька / Переклад Остапа Сливинського. К.: Комора, 2016. 176 с./ Ганна Улюра // URL <https://zbruc.eu/node/54979> (дата звернення: 20.06.2020)
6. Улюра Г. Право бути незрозумілим. Рец. на: Катерина Калитко. Земля загублених, або Маленькі страшні казки. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 224 с. / Ганна Улюра // Zbruc. URL: <https://zbruc.eu/node/66268> (дата звернення: 20.06.2020)

The article observes how a literary review can influence the formation of a culture of reading, aesthetic consciousness, reflection and perception of the world.

Keywords: *review, reception, criticism, communication.*

УДК 82.09.007

В. М. Блохин, М. Г. Якубовська

КАТЕГОРІЯ ПРОСТОРУ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТВОРІ

У статті окреслено сутність простору в публіцистичному творі. Обґрунтовано, що публіцистичний простір – це перш за все соціальний простір, що створює формально-змістовну рамку, всередині якої функціонують, діють, зіштовхуються політичні, філософські, економічні, фінансові, культурні та інші можливі ідеї, що складають внутрішній простір, тобто зміст, тісно взаємодіючий з зовнішнім – соціальним простором. Окреслено специфіку простору в нарисах, фейлетонах, есе.

Ключові слова: *простір, публіцистика, нарис, фейлетон, есе.*